

«كودېكس ئالبېكساندرىنۇس»

(مىسىردىكى كونا شەھەر ئالبېكساندرىيەدىن تېپىلغان)

«ئالەپپو كودېكس»

(تەۋراتتىكى «قانۇن شەھرى» نىڭ بىر قىسمى - مىلادىيە 920-يىلى كۆچۈرۈلگەن). «كودەكس» دېگەن بازىما بولسا، ئورام شەكلى ئەمەس، بەلكى كىتاب شەكلىدىكى يازمىدۇر.

مەزكۇر «كودېكس» (كۆچۈرۈلمە كىتاب) - 10 ئەسىردە كۆچۈرۈلگەن. بىز مۇشۇ كودېكستىن بەھۇدى كۆچۈرگۈچىلەر ۋە پۈتۈنچىلەر (بەزىدە «ماسورىتلار» دەپ ئاتىلىدۇ) نىڭ كۆچۈرۈش خىزمىتىدىكى ئەستايىدىللىقىنى ۋە «كۆچۈرۈش ماھارىتى» نىڭ يۇقىرىلىقىنى كۆرۈۋالالايمىز. قەدىمدە بەھۇدى كۆچۈرگۈچىلەرنىڭ «كۆچۈرۈش توغرىلىقى» غا بولغان مەسئۇلىيەتچانلىقى پەۋقۇلئادە كۈچلۈك ئىدى.

مىلادىيە 1948-يىلى تەۋراتتىكى قىسىملاردىن كۆچۈرۈلگەن تېخىمۇ قەدىمىي كۆچۈرۈلمە ئورام يازمىلار «ئۇلۇك دېڭىز» غا يېقىن كۇمران دېگەن جايىدىن تېپىلدى. بۇلارنىڭ پۈتۈنلۈك ۋاقتى تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 200-يىلى دەپ ھېسابلانغان - دېمەك، ئۇلار «ئالەپپو كودېكس» تىن 1000 يىل ئىلگىرى پۈتۈلگەن. مۇشۇ «ئۇلۇك دېڭىزدىكى ئورام يازمىلار» نى «ئالەپپو كودېكس» بىلەن سېلىشتۇرغاندا، نەتىجىسى ئادەمنى تولىمۇ ھەيران قالدۇرىدۇ. دەۋر ۋە، بۇ ئىككى كۆچۈرمە ئوتتۇرىسىدا بەزى پەرقلەر بار؛ ئەمما پەرقلەر ئىنتايىن ئاز، شۇنداقلا ئۇششاق-چۈششەكتۇر. بۇ پاكىت بەھۇدى «ماسورت» كۆچۈرگۈچىلەرنىڭ ئەستايىدىللىقىنى ۋە كۆچۈرۈش سەنئىتىنىڭ ئىنتايىن يۇقىرى سەۋىيىدە ئىكەنلىكىنى تولۇق ئىسپاتلايدۇ.

بۇ نۇسخا لوندوندىكى «ئەنگىلىيە چوڭ مۇزېيى» نىڭ «خەزىنە تۇپى» دە كۆرگەزمىگە قويۇلغان. بۇ كودېكس مىلادىيە 5-ئەسىردە كۆچۈرۈلگەن. ئۇنىڭدا تەۋراتنىڭ گرىك تىلىدىكى تەرجىمىسى ھەم ئىنجىلنىڭ كۆپ قىسمى پۈتۈلگەن (تەۋراتنىڭ گرىك تىلىدىكى بۇ تەرجىمە نۇسخىسى تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 200-يىلى ئىشلەنگەن. ئۇ «LXX» دېيىلىدۇ).

«پاپىرۇس 66»

(«پاپىرۇس بۇدەمپەر II») - مىلادىيە 200-يىلى (66-بەت)

(«پاپىرۇس» - مىسىرلىقلار ئىجاد قىلغان، قومۇشتىن ياسالغان قەغەزنى ھەم شۇنداق قەغەزگە كۆچۈرۈلگەن كىتابلارنى كۆرسىتىدۇ). مەزكۇر كودېكستا («كودېكس» بولسا ئورام يازما شەكلىدە ئەمەس، بەلكى كىتاب شەكلىدە) ئىنجىلدىكى «يوھاننا» دېگەن باياننىڭ چوڭ بىر قىسمى كۆچۈپ پۈتۈلگەن.

«پاپىرۇس 46»

ھازىر ئىنجىل قىسىملىرىدىن كۆچۈرۈلگەن 5686 قەدىمكى نۇسخا ساقلاننىۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدە «يوھاننا» (روسۇل يۇھاننا بايان قىلغان، ئەيسا مەسىھ توغرىلۇق خۇش خەۋەر) نىڭ مىلادىيەدىن كېيىنكى 125-يىلى (ئەسلىي كىتاب مىلادىيەدىن كېيىنكى 96-يىلى ئەتراپىدا پۈتۈلگەن) كۆچۈرۈلگەن بىر پاپىرۇس (قەغەز ئورام يازما) كۆچۈرۈلمىسى بار. دېمەك، شۇ پاپىرۇس نۇسخىسى ئەسلىي كىتاب پۈتۈلگەن ۋاقتىدىن تەخمىنەن 29 يىل كېيىن كۆچۈرۈلگەن. پاپىرۇس ئەنگىلىيەدىكى مانچېستېر ئۇنىۋېرسىتېتى «يوھاننا رىلاندس» كۈتۈپخانىسىدا ساقلانغان. («پاپىرۇس» دېگەن ماتېرىيال مىسىرلىقلار تەرىپىدىن ئىجاد قىلىنغان، قومۇشتىن ياسىلىدۇ)

مەزكۇر پاپىرۇس مىلادىيە 3-ئەسىردە كۆچۈپ پۈتۈلگەن، روسۇل پاولۇسنىڭ كورنىنتىكى جامائەتكە يازغان ئىككىنچى مەكتۇپىنىڭ بىر قىسمىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.